

Posudek diplomové práce

Slovesa v učebnicích italštiny - se zaměřením na časy oznamovacího způsobu,

kteřou předložila JANA PROKOPIUSOVÁ,

FF UK, Ústav románských studií, a.a. 2008/2009

Jana Prokopiusová předložila práci, která na první pohled vypadá jako tradiční didakticky zameraná studie (jako např. druhá diplomová práce podaná ve stejném termínu). Ve skutečnosti jde ale o text, který vychází z velmi zajímavé a moderní teoretické základny, jež je v druhé části práce aplikována a testována. Diplomantka si totiž předsevzala, že podrobí kritickému zkoumání způsob, jakým jsou v učebnicích italštiny postupně prezentovány jednotlivé časy indikativu. Toto zkoumání však není jen *ad hoc* realizovanou analýzou založenou např. na vlastní pedagogické či studentské zkušenosti (třebaže ta samozřejmě nechybí), ale vychází z moderních poznatků výzkumu, který se zabývá osvojováním druhého (nemateřského) jazyka (tzv. *second language acquisition*, L2). Tento výzkum přichází mimo jiné i s hypotézami, jež se týkají *pořadí* akvizice různých částí jazykového systému. Jana Prokopiusová se tak rozhodla konfrontovat konkrétně pořadí akvizice slovesných časů s pořadím, v jakém je obvykle předkládají učebnice. Jak z její práce vyplyne, v některých případech si tato dvě pořadí nebudou odpovídat. Diplomantka si tedy klade i otázku (srov. s. 31-32 a v závěru na s. 108), zda by nebylo do budoucna vhodné, ne-li přímo důležité, toto „reálné“ pořadí akvizice zohlednit i v didaktických materiálech.

Práce je přehledně rozdělena do pěti kapitol. Po první úvodní kapitole je stručně, ale výstižně a dostatečně prezentován současný výzkum osvojování druhého jazyka, je zavedena terminologie (např. *aprendent*, *interlingva* apod.), s níž se pak systematicky pracuje. Třetí kapitola je shrnutím „učebnicových“ charakteristik jednotlivých časů indikativu; diplomantka se nechrání jen jednoho zdroje, ale zajímavě kombinuje a konfrontuje hned několik gramatik a monografií (Seriani, Dardano & Trifone, Salvi & Vanelli, Hamplová aj.). Čtvrtá kapitola přináší stručnou charakteristiku 9 učebnic (seznam na s. 50), které pak v páté kapitole diplomantka analyzuje z perspektivy, kterou si zvolila. Práci uzavírají obligátní resumé v italštině, češtině a angličtině a samozřejmě bibliografie.

Pokud jde o výsledky a závěry, ke kterým diplomantka dospěla, je třeba říct, že na první pohled nevypadají tak překvapivě: dalo se určitě předpokládat, že pořadí, v jakém jsou časy vyučovány, nebude zcela odpovídat pořadí, v jakém jsou osvojovány. Za pozornost určitě stojí rozdílná pozice italského futura a především funkce participia, které hraje v akvizici nejprve jinou roli než tu, na jakou jsme z gramatik zvyklí (diplomantka např. naznačuje, že primárním faktorem v akvizici slovesného systému není ani tak *čas* jako spíše *povaha* děje, tj. především opozice *perfektivní - imperfektivní*, *telické - atelické* apod.). S futurem souvisí i to, že v akvizici je dominantním spíše modální význam (tzv. *epistemické futurum* typu *dov'è Luigi? Non lo so, sarà malato...*, srov. s. 27 a 107).

Rád bych se teď vyjádřil k některým - v dobrém slova smyslu - diskutabilním bodům. Půjde z mé strany spíše o doplňující otázky a náměty k diskusi během obhajoby.

1) Na s. 8 je uvedeno, že italština patří mezi jazyky „syllabicky izochronní“ (versus *lingue ad isocronismo accentuale*); myslím, že by si tyto termíny zasloužily nějaké vysvětlení - mimo jiné i proto, že v českém kontextu se objevuje terminologie *izosyllabický* vs. *izochronní* (srov. např. Duběda, T. *Jazyky a jejich zvuky*. Praha: Karolinum, 2005, s. 168-169) a jedná se o charakteristiku, která se týká základního řečového rytmu.

2) Na s. 29 (pozn. 62) diplomantka zmiňuje důležitou distinkci mezi *acquisizione* a *apprendimento*, která je mně osobně blízká v tom smyslu, že bych také určitě rozlišoval - za současného stavu vědění - mezi osvojováním (jednoho či dvou) mateřských jazyků (*acquisizione*) a osvojováním/učením se druhému/třetímu nemateřskému jazyku

(*apprendimento*). Přestože diplomantka toto rozdělení nepřejímá a používá bez rozdílu oba termíny (a pro účely její práce je to tak v pořádku), zdá se mi, že rozdíl mezi *spontánním / přirozeným* a *řízeným / formálním* osvojováním se týká výhradně toho, co se označuje termínem *apprendimento* (tak je také uvedeno v italské terminologii).

Vzhledem k vysoké kvalitě této diplomové práce žádné další připomínky nemám; po formální stránce je naprosto dokonalá. Co se týče závěrů, nelze než souhlasit: učebnice by opravdu měly výsledky takového výzkumu zohledňovat. To je však věc, která teprve čeká na své budoucí řešitele.

Diplomovou práci Jany Prokopiusové tedy považuji za více než zdařilou o vřele ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 9. září 2009

Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
vedoucí diplomové práce